

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ALKOHOLIO KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. I-857 12, 16, 18¹, 34 IR 34¹ STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS TABAKO,
TABAKO GAMINIŲ IR SU JAIS SUSIJUSIŲ GAMINIŲ KONTROLĖS ĮSTATYMO
NR. I-1143 8³ IR 11 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo Nr. I-857 12, 16, 18¹, 34 ir 34¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Alkoholio kontrolės įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 8³ ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Tabako kontrolės įstatymo projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) yra parengti vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. sausio 9 d. posėdžio protokole Nr. 1 (15 klausimas, 3 dalis) suformuluotą pavedimą pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) teisės aktų, kuriuose naikinami atvejai, kai privaloma išduoti licencijų, leidimų, reikalingų tam tikrai ūkinei veiklai pradėti ar vykdyti, dublikatus, popierinės formos licencijas ir (ar) jas privaloma turėti, jeigu toks reikalavimas nėra nustatytas Europos Sąjungos teisės aktuose arba Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, pakeitimo projektus. Įstatymų projektuose taip pat siūlomi papildomai pakeitimai, atliekinti atsižvelgiant į verslo subjektų nurodytas problemas, taip pat į kitų teisės aktų pakeitimus.

Įstatymų projektai yra susiję su Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 papildymo 15¹ straipsniu įstatymo projekte Nr. XIIP-3164(2) siūlomu įtvirtinti teisiniu reguliavimu – popierinių licencijų ir licencijų dublikatų išdavimo atsisakymu. Alkoholio kontrolės įstatymo projektas taip pat yra susijęs su Lietuvos Respublikos maisto įstatymo Nr. VIII-1608 2, 4, 7, 9, 11, 12, 12¹, 12², 12³, 12⁴, 12⁷ straipsnių, ketvirtąjį¹ skirsnio pavadinimo ir priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 4¹, 4², 4³ straipsniais įstatymo projekte Nr. XIIP-2993(2) (toliau – Maisto įstatymo projektas) siūlomu įtvirtinti teisiniu reguliavimu – maisto tvarkymo subjektų registravimo tvarkos supaprastinimu, siekiant atsisakyti maisto tvarkymo subjekto patvirtinimo pažymėjimų išdavimo. Tabako kontrolės įstatymo projektu taip pat siekiama sumažinti reguliavimo našta ūkio subjektams, kylančią dėl pareigos du kartus per metus keisti vaizdinių išpėjimų rinkinius ant tabako gaminių išorinių pakuočių.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Įstatymų projektais siūlomi pakeitimai neturės jokios įtakos alkoholio ir tabako gaminių prieinamumui bei vartojimui, taip pat prisidės prie aplinkos tausojimo.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė ir rengėja – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – Ekonomikos ir inovacijų ministerija). Įstatymų projektus parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Verslo aplinkos departamento (direktorė – Milda Kaupelienė, tel. 8 706 64 747, el. p. milda.kaupeliene@eimin.lt) Verslo politikos skyriaus (vedėja – Ieva Žaunierienė, tel. 8 706 64 607, el. p. ieva.zauneriene@eimin.lt) patarėja Jelena Dilienė, tel. 8 706 64 778, el. p. jelena.diliene@eimin.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojančio Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo (toliau – Alkoholio kontrolės įstatymas) 12 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad licencijas gaminti alkoholio produktus ir jų dublikatus išduoda, papildo, rekvizitus patikslina Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas. Šio įstatymo 16 straipsnyje nustatyta, kad didmeninės prekybos alkoholio produktais licencijas ir jų dublikatus išduoda, papildo, rekvizitus patikslina Narkotikų, tabako ir alkoholio

kontrolės departamentas, o mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais licencijas ir jų dublikatus išduoda, papildo, rekvizitus patikslina atitinkamos savivaldybės vykdomoji institucija. Šiuo metu galiojančio Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo (toliau – Tabako kontrolės įstatymas) 11 straipsnio 18 dalyje nustatyta, kad licencijos patikslinamos ir popierinės formos licencijų dublikatai išduodami Vyriausybės patvirtintose licencijavimo taisyklėse nustatyta tvarka, o licencijas patikslina ir popierinės formos licencijų dublikatus išduoda licenciją išdavusi institucija.

Tačiau šiuo metu yra siekiama licencijų išdavimą perkelti į elektroninę erdvę ir licencijoms išduoti, joms tikslinti ar jų galiojimui panaikinti naudoti Licencijų informacinę sistemą (toliau – LIS), o popierinės formos licencijų nebeišduoti. Licencijų išdavimas naudojantis LIS yra nustatytas Didmeninės ir mažmeninės prekybos tabako gaminiiais licencijavimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1450 „Dėl Didmeninės ir mažmeninės prekybos tabako gaminiiais licencijavimo taisyklių patvirtinimo“.

Šiuo metu galiojančio Tabako kontrolės įstatymo 8³ straipsnyje nustatyta, kad ant kiekvieno rūkomojo tabako gaminių vienetinio pakelio ir ant bet kokios jų išorinės pakuotės pateikiami kombinuotieji išpėjimai apie galimą žalą sveikatai ir kad kiekvienas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintas vaizdinių išpėjimų rinkinys kiekvienais metais turi būti keičiamas – naudojamas paskesnis rinkinys: t. y. 2016 metais privalo būti naudojamas 1 rinkinys, 2017 metais – 2 rinkinys, 2018 metais – 3 rinkinys, 2019 metais – 1 rinkinys ir t. t., tai yra kiekvienų metų sausio 1 d. ant tabako gaminių vienetinių pakelių turi būti naudojamas naujas vaizdinių išpėjimų rinkinys.

Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo (toliau – Akcizų įstatymas) 34 straipsnyje nustatyta, kad cigaretės negali būti parduodamos už didesnę kainą negu didžiausia mažmeninė kaina, nurodyta ant pakuotės. Taigi pasikeitus akcizo tarifui, kuris dažniausiai keičiamas nuo kovo 1 d., turi būti keičiama ir didžiausia mažmeninė kaina, kuri nurodoma ant tabako gaminių vienetinių pakelių. Todėl tabako gaminių gamintojai kiekvienais metais susiduria su problema, kai, laikydamiesi Tabako kontrolės įstatymo ir Akcizų įstatymo nuostatų, kiekvienais kalendoriniais metais privalo pakeisti tabako gaminių vienetinius pakelius bent 2 kartus per metus: vieną kartą – dėl vaizdinių išpėjimų rinkinių keitimo kiekvienų metų sausio 1 d., antrą kartą – dėl kainos, kuri keičiasi nuo kovo 1 d. pasikeitus tabako gaminių akcizui.

Pažymėtina, kad kiekvienas pakeitimas – nesvarbu, ar tai būtų vaizdinių išpėjimų, pateikiamų ant tabako gaminių vienetinių pakelių ir ant bet kokios jų išorinės pakuotės, rinkinio pakeitimas, ar pardavimo kainos pakeitimas (dėl akcizo mokesčio didinimo), – lemia cigarečių pakuotės pakeitimą. Cigarečių gamintojai perka pakuotes iš tiekėjų, kurie, jei atsiranda bet kokių cigarečių pakelių dizaino pakeitimų, gamina naujus spausdinimo cilindrus ir taiko mažiausio užsakymo reikalavimus. Kadangi Lietuvoje cigarečių parduodama santykinai mažai (palyginti su dauguma kitų Europos Sąjungos valstybių), užsakyto mažiausio skaičiaus pakuočių (etikečių) dažnai pakanka 6, o kartais – ir 9 mėnesiams. Taigi, vaizdinių išpėjimų rinkiniams keičiantis sausio 1 d., o tabako akcizui kovo 1 d., dalis nepanaudotų etikečių (pavyzdžiui, skirtų 3–6 mėnesių laikotarpiui) yra naikinama. Tiek ekonominiu, tiek aplinkosauginiu požiūriu tai yra išteklių švaistymas.

Šiuo metu galiojančiame Alkoholio kontrolės įstatyme nustatyta, kad licencijos prašytojui, be kitų reikalavimų, turi būti išduotas ir maisto tvarkymo subjekto patvirtinimo pažymėjimas. Pažymėtina, kad šiuo metu Lietuvos Respublikos Seime svarstomame Maisto įstatymo projekte maisto tvarkymo subjekto pažymėjimų išdavimo yra atsisakoma. Atsižvelgiant į tai, Alkoholio kontrolės įstatymo projektas papildytas nuostatomis, kad asmenys, siekiantys gauti licenciją gaminti alkoholio produktus, verstis didmenine ir (ar) mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais, turi būti Lietuvos Respublikos maisto įstatymo (toliau – Maisto įstatymas) nustatyta tvarka registruoti.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymų projektais siūloma atsisakyti licencijų dublikatų išdavimo, nes, perkėlus licencijų išdavimą į elektroninę erdvę (t. y. LIS), netikslinga Alkoholio kontrolės įstatyme ir Tabako kontrolės įstatyme palikti nuostatas, kad yra išduodami licencijų dublikatai.

Tabako kontrolės įstatymo projekte nekeičiama Tabako kontrolės įstatymo nuostata, kad kiekvienais metais privalomai turi būti keičiamas vis kitas vaizdinių įspėjimų rinkinys, o siūloma tik pakeisti datą, nuo kurios ant tabako gaminių vienetinių pakelių turi būti naudojami nauji vaizdinių įspėjimų rinkiniai. Taigi siūloma atsisakyti perteklinių išlaidų verslui ir leisti gamintojams Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintus vaizdinių įspėjimų rinkinius ant tabako gaminių vienetinių pakelių ir ant bet kokios jų išorinės pakuotės keisti ne nuo einamųjų metų sausio 1 d., o ne vėliau kaip iki einamųjų metų gegužės 1 dienos. Toks teisinis reguliavimas taikomas ir kitose Europos Sąjungos valstybėse (pavyzdžiui, Suomijoje, Airijoje ir kt.). Tabako gaminių gamintojai vaizdinių įspėjimų rinkinių keitimą ant tabako gaminių vienetinių pakelių, pavyzdžiui, galėtų suderinti su kainos, kuri keičiasi pasikeitus tabako gaminių akcizo tarifui, keitimu. Toks Tabako kontrolės įstatymo projekte siūlomas pakeitimas ne tik sumažintų perteklines išlaidas verslui, bet taip pat padėtų sutaupyti išteklių, nes nebūtų gaminamos pakuotės, kurios vėliau nepanaudojamos ir išmetamos. Ekonomikos ir inovacijų ministerijos vertinimu, priėmus Tabako kontrolės įstatymo projektą, išlaidos ūkio subjektams sumažėtų 300 000 eurų per metus.

Alkoholio kontrolės įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad asmenys, siekiantys gauti licenciją gaminti alkoholio produktus, verstis didmenine ir (ar) mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais, turi būti registruoti Maisto įstatymo nustatyta tvarka (šis reikalavimas nustatomas vietoj reikalavimo turėti maisto tvarkymo subjekto patvirtinimo pažymėjimą). Pažymime, kad šios Alkoholio kontrolės įstatymo nuostatos turi įsigalioti tik tuo atveju, jeigu įsigalios Lietuvos Respublikos Seimui pateiktas Maisto įstatymo projektas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatomo teisinio reguliavimo neigiamų pasekmių nenumatoma. Įstatymų projektais sudaromos sąlygos palankiai reguliavimo aplinkai. Kartu su Įstatymų projektais teikiamos administracinės naštos ūkio subjektams apskaičiavimo ataskaitos.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymai įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priėmus įstatymus, išlaidos ūkio subjektams sumažėtų 300 000 eurų per metus, administracinė našta sumažėtų nežymiai, o perteklinių, nebeaktualių informacinių įpareigojimų atsisakymas turės teigiamos įtakos verslui ir prisidės prie palankios reguliavimo aplinkos formavimo.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant Įstatymų projektais siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, kartu turės būti priimtas Maisto įstatymo projektas.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projektuose naujos sąvokos neapibrėžiamos.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Teikiami Įstatymų projektai Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei neprieštarauja.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Vyriausybė turės iki 2019 m. spalio 31 dienos priimti šių Alkoholio kontrolės įstatymo ir Tabako kontrolės įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų, kuriuose yra nuostatų, susijusių su popierinėmis licencijomis ir licencijų dublikatais, pakeitimus: 1) Didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 618 „Dėl Didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklės); 2) Didmeninės ir mažmeninės prekybos tabako gaminiais licencijavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1450 „Dėl Didmeninės ir mažmeninės prekybos tabako gaminiais licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Didmeninės ir mažmeninės prekybos tabako gaminiais licencijavimo taisyklės).

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektai išvadoms gauti buvo pateikti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentui, Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos pramonininkų konfederacijai ir Nacionalinei tabako gaminių asociacijai. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba pateikė siūlymus dėl Alkoholio kontrolės įstatymo pakeitimo.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šioms projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymų projektų žodžiai: „alkoholis“, „alkoholio produktai“, „alkoholiniai gėrimai“, „tabakas“, „tabako gaminiai“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.

Ekonomikos ir inovacijų ministras
Virginijus Sinkevičius